

Datum Vår referens
2018-11-15 Per Hammar

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar

SOU 2018:22 Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande.

Almega AB har beretts tillfälle att lämna remissvar över Mottagandeutredningen och vill med anledning härav framföra följande.

Sammanfattande kommentar

1. Ankomstcenter bör inrättas men de ska upphandlas av Migrationsverket och kunna drivas i privat regi.
2. Almega ställer sig bakom förslaget i utredningen att Migrationsverket ska ha i uppdrag att rekvirera samordningsnummer för samtliga asylsökande så att de kan praktisera och arbeta.
3. Privata matchningsföretag bör handlas upp för att göra de tidiga kompetenskartläggningarna av de asylsökande på ankomstcentren.
4. Asylsökande med god prognos att stanna i Sverige ska delta i tidiga integrationsinsatser och kunna påbörja Arbetsförmedlingens etableringsprogram.
5. Kommunerna och staten bör även fortsättningsvis dela på ansvaret för boendet för asylsökande.
6. Migrationsverket ska även fortsättningsvis handla upp privata boenden för asylsökande. Migrationsverkets kompetens att handla upp boenden måste stärkas.

Inledning

Asylmottagandet i Sverige behöver reformeras. Bristerna i asylmottagandet blev extra tydliga hösten 2015 när ett mycket stort antal flyktingar kom till Sverige. I samband med flyktingkrisen tillsattes Mottagandeutredningen. Utredningen kommer nu med betänkandet *Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar eller snabbt återvändande ett nytt mottagningssystem för asylsökande i Sverige*.

Almega delar de flesta utgångspunkterna för utredningen. Bland annat att

- väntetiden för asylsökande att få beslut om de ska få uppehållstillstånd eller avvisningsbeslut måste kortas.
- asylmottagandet ska främja snabb etablering i arbets- och samhällslivet.

Men när det gäller boendefrågan för de asylsökande, som är en mycket stor del av Mottagandeutredningen saknas ett par viktiga utgångspunkter. Boendesituationen för asylsökande är problematisk på flera sätt. De flesta asylsökande ordnar idag boende på egen hand. Det leder både till trångboddhet och stora risker för social isolering. Asylsökande som bor i Migrationsverkets ankomstboenden och asylboenden upplever ofta en meningslös väntan som präglas av passivitet. För asylsökande som får uppehållstillstånd i Sverige har väntan på beslut om uppehållstillstånd varit alltför lång och ansökningstiden har inte präglats av deltagande i tidiga integrationsinsatser. Detta har förlängt tiden det tar för flyktingar att skaffa egen försörjning i Sverige.

Utredningsdirektiven har förbisett det faktum att flyktingkrisen 2015 bara kunde lösas med hjälp av att ett stort antal privata asylboenden på kort tid tillskapades. Eftersom asylmottagande i grunden avgörs av oförutsedda krig och katastrofer i omvärlden är det anmärkningsvärt att inte utredningen fått i uppdrag att beskriva och analysera de insatser som privata asylboendeföretag kan bidra med. Utredningsförslaget bortser från att det måste finnas en uppslutning från flera samhällsaktörer, däribland privata asylboendeföretag, om flyktingmottagandet ska klara av oförutsedda kriser. Almega saknar därför ett par utgångspunkter för utredningen. Hur

- privata asylboenden kan bidra till att lösa boendefrågan för asylsökande.
- Migrationsverkets kompetens kan stärkas för att handla upp ändamålsenliga asylboenden.

Kapitel 6. Ankomst – ett första samlat möte med Sverige

Utredningens huvudförslag är att det inrättas statliga ankomstcenter som det är obligatoriskt för asylsökande att bo på i minst trettio dagar. På ankomstcentren ska asylprövningen starta och asylsökande medverka i processens inledande skeden. Inom sju dagar ska den asylsökande anvisas en kommun där hen ska invänta resultatet av asylprövningen. Detta gäller i första hand asylsökande med prognos som pekar på att uppehållstillstånd kommer att beviljas. Asylsökande där prognosen pekar på avslag ska bo kvar i ankomstcentret under hela asyltiden.

Utredningen menar att ankomstcentren ska likna de större ankomst- och anläggningsboenden som Migrationsverket idag tillhandahåller. Det är därför naturligt att bygga vidare på dessa befintliga bestånd av boenden. Ankomstcenter ska drivas i statlig regi. Utifrån Migrationsverkets nuvarande prognoser på drygt 30 000 asylsökande de kommande åren så räknar utredningen med att det behövs åtminstone 4 000 platser i ankomstcenter.

Arbetsförmedlingen ska finnas på ankomstcenter och kartlägga de asylsökandens utbildning och arbetslivserfarenhet. Tidig kompetenskartläggning är en central del för snabbare etablering. Det är dock oklart om den asylsökande på detta sätt skrivs in i

Arbetsförmedlingen. Det framgår att Arbetsförmedlingen inte ska upprätta handlingsplan åt den asylsökande.

Almega är positivt inställt till att ankomstcenter inrättas. Den största fördelen är att det skapas förutsättningar för en snabbare och mer rättssäker asylprövning. Kontrollen av de asylsökande blir mer effektiv. Asylsökande kommer att kunna tillgodogöra sig den obligatoriska samhällsinformationen på ett bättre sätt än vad som sker idag. Innehållet i samhällsinformationen behöver däremot förändras till att i hög utsträckning komma att handla om företagets behov och arbetsmarknadens funktionssätt. När integrationen fungerar väl är flyktinginvandringen ett nödvändigt och välkommet tillskott till näringslivets behov av arbetskraft. Den viktigaste informationen till asylsökande är att visa på vägar till egen försörjning och arbete i privat eller offentlig sektor. Informationen bör därför innehålla goda och konkreta exempel som visar hur nyanlända asylsökande skaffat egen försörjning i Sverige.

Almega avvisar dock förslaget att ankomstcenter ska drivas i statlig regi. Det finns stora fördelar med att Migrationsverket handlar upp ankomstcenter på den privata marknaden. Privata asylboendeföretag har tagit stort ansvar för flyktingmottagande de senaste årtiondena och det finns ett stort kunnande i branschen. Staten bör genom Migrationsverket renodla rollen som upphandlare och beställare av ankomstcenter. På det sättet kan Migrationsverket koncentrera sig på upphandling, kontroll av boendeföretagen och på sin egen myndighetsutövning det vill säga asylprövningarna. Genom att ställa krav på tjänsteinnehåll i anbudsunderlagen kan Migrationsverket handla upp de tjänster som önskas av boendeföretagen.

Ankomstcenterföretagen har erfarenhet av att leverera de tjänster Migrationsverket efterfrågar. Företagen kommer också att kunna utveckla tjänsterna och introducera de asylsökande till arbetsmarknaden och det lokala civila samhället. Även om asylsökande bara stannar en kortare tid på centret behöver de direkt få kontakt med arbetsgivare och föreningar. Detta ska vara ett tydligt uppdrag till företagen att introducera de asylsökande till civila samhället och arbetsmarknaden.

Det finns ingen motsättning mellan privatdrivna ankomstcenter och att Migrationsverket eller andra myndigheter kan närvara och driva verksamheter i centret. Migrationsverket styr över upphandlingen av ankomstcenter och kan specificera vilka lokaler och verksamheter som ska finnas i centret.

Fördelen för staten att anlita privata leverantörer av ankomstcenter är att de placerar en del av den ekonomiska risken när det gäller ökning och minskning av boendeplatser på boendeföretagen och slipper en situation när staten under en längre tid får betala för tomma platser.

Utredningens förslag att Arbetsförmedlingen ska kartlägga alla asylsökandes arbetslivserfarenhet och yrkeskunskaper är vällovligt tänkt. Men mot bakgrund av att Arbetsförmedlingen idag inte lever upp till sitt uppdrag vad gäller kompetenskartläggningar bör privata matchningsföretag ges detta uppdrag.

Asylsökande som ser ut att få uppehållstillstånd i Sverige bör få professionell yrkeskompetensbedömning både teoretiskt och även praktiskt så snart det är möjligt. Den asylsökandes kompetens måste fångas upp i ett tidigt skede. Professionella

matchningsföretag bör därför anlitas och göra tidiga kompetenskartläggningar till exempel redan på plats i ankomstcentren. Därefter bör asylsökande kunna praktisera och arbeta. Målet ska vara en arbetsbaserad interaktion med samhället.

Almega anser att asylsökande med prognos att få stanna i Sverige så snart de flyttat från ankomstcentren också ska kunna påbörja tidiga etableringsinsatser. På detta sätt skapas ett snabbspår för integration för de asylsökande som antas få uppehållstillstånd i Sverige. Asylsökande kommer på detta sätt snabbare kunna matchas till arbete.

Asylsökande som kan styrka sin identitet har redan idag tillträde till arbetsmarknaden och kan skaffa ett så kallat samordningsnummer. Almega är positivt till utredningens förslag att Migrationsverket ska dela ut samordningsnummer till asylsökande. Detta ska vara en möjlighet för de asylsökande som förväntas få uppehållstillstånd i Sverige. På detta sätt förkortas etableringstiden och fler kommer få egen försörjning snabbare.

För övriga asylsökande är det viktigt att de tidiga kompetenskartläggningarna på ankomstcentren har ett tydligt mål och direkt leder framåt. Betyg ska till exempel direkt kunna skickas på översättning.

Kapitel 7. En meningsfull och aktiv väntan

Utredningens andra huvudförslag är att kommunerna får ansvar för samtliga asylsökandes boende under väntetiden förutom de som väljer eget boende eller de som ska stanna kvar på ankomstcentret. Asylsökande med prognos att få stanna i Sverige ska placeras i en kommun utifrån kartläggningen var hen har störst möjlighet att finna arbete. Inom tre veckor från det att anvisningsbeslut fattats ska den asylsökande bosätta sig i kommunen.

På detta sätt får kommunerna rådighet över hela boendekedjan de första åren för asylsökande och flyktingar med uppehållstillstånd. Migrationsverket kan då också säga upp samtliga kontrakt på asylboenden. Innan uppsägning sker ska dialog föras med fastighetsägaren och kommunen om det finns önskemål att överta kontrakten.

Ett skäl till förslaget är att skapa en fungerande boendetrappa för flyktingar som får uppehållstillstånd. Enligt utredningen är det idag ett problem att asylsökande har bättre boendestandard än flyktingar med uppehållstillstånd. Det beror på att asylsökande kan ha boende i ordinarie lägenhetsbestånd medan flyktingar ofta placeras av kommunerna i ett genomgångs- eller kollektivboende. Utredningen menar att det är främst under etableringsfasen som det finns behov av att normalisera boendet för flyktingar.

Ett annat skäl till förslaget är att minska efterfrågan på att asylsökande väljer eget boende i kommunerna. Eget boende är koncentrerat till ett fåtal kommuner och ger inte sällan upphov till trångboddhet och social isolering. Utredningen föreslår därför att vissa områden i kommuner belastade med många asylsökande som valt eget boende helt ska undantas från den här möjligheten. Kommuner ska också ha möjlighet att välja social prövning av eget boende.

Almega anser i likhet med utredningen att det behövs en översyn för boendesituationen för de asylsökande med prognos som tyder på att de ska få uppehållstillstånd i Sverige. Boendet ska underlätta och inte hindra de asylsökandes möjligheter att arbeta, studera svenska och ta aktiv del i samhällslivet för att snabba på integrationsprocessen. Frågan

är om utredningens förslag är realistiskt att kommunerna med tre veckors varsel ska ordna boende åt asylsökande?

Almega menar att det bör vara möjligt för kommunerna att ordna boende åt de asylsökande som på egen hand förväntas klara av den tidiga integrationsfasen. Det handlar om de asylsökande som har goda förutsättningar att finna arbete och som mest sannolikt kommer få uppehållstillstånd.

Att föra över ansvaret för boendefrågan till kommunerna för alla asylsökande som inte ska avvisas eller har ordnat eget boende är i dagsläget orealistiskt. Enligt utredningens konsekvensanalys handlar det om cirka 10 000 asylsökande som kommunerna ska få ansvar över.

Kommunerna bör istället för det första fokusera på boendefrågan för nyanlända flyktingar. För det andra finns det fördelar med att staten ansvarar för asylboenden för grupper med litet längre etableringstid i Sverige.

Staten bör därför fortsätta handla upp boenden där asylsökande kan bo så länge ansökan handläggs. Almega anser att därför att ansvaret för boende för asylsökande även fortsättningsvis ska delas mellan staten och kommunerna. Kraven i upphandlingarna bör vara att det civila samhället ska få stora möjligheter att erbjuda språkutbildningar och aktiviteter som öppnar dörrar in i samhället. Utmaningen handlar om att handla upp asylboenden med kvalitet som öppnar dörrar till samhällslivet och arbetsmarknaden.

På samma sätt som när det gäller upphandling av ankomstcenter bör Migrationsverket specificera det tjänsteinnehåll som ska finnas i de statligt drivna asylboendena runt om i landet. Målet för asylsökande i privata asylboenden ska vara detsamma som för de som kommunplaceras det vill säga att de får möjlighet att praktisera, arbeta och delta i tidiga integrationsinsatser. Här har civilsamhällets organisationer en avgörande betydelse för att integrationen ska lyckas.

Om staten genom Migrationsverket, privata asylboendeföretag och kommunerna tar ett gemensamt ansvar för asylsökandes boende skapar det mycket större möjligheter att klara av oförutsedda händelser och kriser.

Med vänlig hälsning

Almega AB

Andreas Åström
Näringspolitisk chef

Per Hammar
Näringspolitisk expert

